

Elselijn Kingma

bijzonder hoogleraar filosofie en techniek, Universiteit Eindhoven, docent wetenschapsfilosofie, University of Southampton

COLLEGE RESPECTEERT MENSENRECHTEN VAN BARENDE VROUWEN NIET

Tuchtzaak verloskundigen grote misser

Deze zomer werden twee verloskundigen berispt, en een doorgehaald in het BIG-register, omdat zij vrouwen thuis bijstonden in een risicobevalling. Een treurige uitspraak, die mensen feitelijk in de steek laat, vindt hoogleraar Elselijn Kingma.

Ieder mens heeft het recht om medische interventies te weigeren. Een barende vrouw is een mens. *Ergo* een barende vrouw heeft het recht om interventies te weigeren. Het is een voorbeeldig syllogisme, en het recht om zelf te beslissen over hoe je bevalt staat als een paal boven water. Niet alleen op logische gronden, maar ook juridisch: het Europees Hof voor de Rechten van de Mens bevestigde dit in 2010 in de zaak Ternovszky.¹

Toch blijkt het moeilijk om dit recht ook in praktijk te respecteren. Dit geldt niet alleen voor de arts, ambulance en politie-escorte die in 2010 klaar stonden om een barende vrouw tegen haar wil een keizersnede te doen ondergaan. Ook de tuchtrechter kan zich er niet bij neerleggen.

Op 16 juli werden twee verloskundigen berispt, en een verloskundige doorgehaald, omdat zij vrouwen thuis bijstonden in een bevalling die niet laag-risico was. Deze vrouwen waren allen wilsbe-

kwaam en goed geïnformeerd – het was niet alleen hun goed recht, maar ook nog eens een weloverwogen beslissing om thuis te bevallen.

Het tuchtcollege zegt dat recht te erkennen, maar handelde anders.

Barbaars

Het tuchtcollege oordeelde dat de verloskundigen geen behandelrelatie met de barende vrouwen aan mogen gaan. Dat oordeel was niet gebaseerd op de specifieke ervaring van deze individuen: volgens het tuchtcollege is *geen enkele* verloskundige bevoegd en bekwaam om thuis een risicobevalling te begeleiden. Deze uitspraak is problematisch om drie redenen.

Ten eerste is een bevalling, in tegenstelling tot de meeste medische ingrepen, niet optioneel: vroeger of later gaat de natuur zijn gang. Als een zwangere haar recht uitoefent om niet naar het ziekenhuis te gaan, dan zal die bevalling thuis plaats gaan vinden. Dat kan niet voorkomen worden, en daar mag niemand iets aan veranderen – ook niet het tuchtcollege.

Verloskundigen zijn volgens het college niet bekwaam om zo'n risicobevalling thuis te begeleiden. Maar ze zijn zonder twijfel van ons allen het minst onbekwaam om dat te doen. Hen verbieden om assistentie te verlenen in deze omstandigheden, impliceert een verplichting tot het aan hun lot overlaten van barende vrouwen – en hun toekomstige kinderen. Dat is – zoals het college zelf elders in haar uitspraak toegeeft – barbaars.

Het college respecteert de mensenrechten van de barende vrouw niet

Ten tweede respecteert het tuchtcollege – ondanks dat het het tegendeel claimt – de mensenrechten van de barende vrouw niet. Zijn uitspraak onthoudt vrouwen de mogelijkheden om deze rechten op een realistische manier uit te oefenen. Bovendien leidt dit tot een problematische vorm van dwang.

Het verlenen van basale assistentie aan barende vrouwen is een humanitaire verplichting – net zoals verpleging en verzorging van zieken of het geven van eten en drinken aan een hulpbehoevende. Zulke hulp expres onthouden tenzij iemand zich onderwerpt aan invasieve ingrepen, respecteert geenszins het recht van vrouwen om zorg te weigeren. Het is het equivalent van een pijnlijdende, bedlegerige patiënt die – met recht – een invasief behandelplan weigert, dan ook maar meteen zonder pijnstilling of verzorging op straat te zetten; het is een poging om de rechten van de patiënt door middel van dwang te omzeilen. En dat is absoluut ongeoorloofd.

Ten derde, en dit is misschien het meest treurige aan deze uitspraak, verslechtert zij de hulpverlening aan barenden. De re-

WILLIAM SMELLIE (CA1794)

den dat sommige ouders in de casus voor een thuisbevalling kozen is dat ze hun recht om bepaalde beslissingen te nemen gerespecteerd wilden zien. Mede omdat er in het ziekenhuis niet naar hen werd geluisterd, en ze de indruk kregen dat hun rechten daar ondergeschikt werden geacht aan 'het protocol', het oordeel en/of de macht van de hulpverleners aldaar, keerden zij het ziekenhuis de rug toe.

Angst

Als de verloskundigen al terecht voor het college stonden, dan stonden zij er onterecht alleen. Naast hen hadden de hulpverleners moeten staan die *niet* bereid waren de rechten van deze zwangere vrouwen te erkennen. Want als de rechten van deze ouders beter, breder en eerder erkend waren, had veel ellende voorkomen kunnen worden. Misschien hadden ze wel in het ziekenhuis willen bevallen, maar in een meer 'hands-off' setting waarin naar hen en hun wensen geluisterd werd. Zelfs als ze toch voor thuisbevalling hadden gekozen, had een beter begrip kunnen bijdragen aan betere uitkomsten.

Want het is curieus te lezen wat het tuchtcollege de verloskundigen onder andere verwijt: dat ze niet beter hebben overlegd met de tweede lijn; dat zij wegens lange reisafstand niet op tijd bij de bevalling konden zijn; en dat ze een barende vrouw niet volgens de richtlijnen hebben ingestuurd. Maar waarom werd overleg met de tweede lijn vermeden? Omdat de terechte vrees bestond dat de tweede lijn de rechten van de vrouw niet zou erkennen en de inspectie of de politie zou bellen. Waarom waren er geen verloskundigen dichterbij te vinden? Uit angst voor de inspectie – en die angst blijkt achteraf meer dan gegrond. En hoe hadden ze de vrouw moeten insturen? Onder dwang? Tegen haar wil en rechten in?

Het meest cru is dat de verloskundigen verweten wordt een van de barende vrouwen 'verstoken van medisch verloskundige hulp' te hebben achtergelaten. Dit was bij 8-9 cm ontsluiting, met afnemende weeënactiviteit, en nadat de verloskundige 24 uur continu zorg had

verleend. De verloskundige handelde in overleg met 1) de barende, die weigerde naar het ziekenhuis te gaan en aangaf niet de behoefte te hebben aan verloskundige hulp aan huis op dat moment, en 2) een andere verloskundige, die telefonisch bereikbaar bleef, maar wel op grote reisafstand woonde.

Het college oordeelde het alleen laten van de barende vrouw onder deze omstandigheden 'ontoelaatbaar'. Toch, en dat is het rare aan deze uitspraak, is het alleen en verstoken van verloskundige hulp achterlaten van barende vrouwen precies waar het college verloskundigen toe verplicht. Het tuchtcollege had de kans om de verloskundige zorg te verbeteren door de rechten van de zwangere vrouw niet in

woord maar juist in daad te bevestigen. Het heeft een faliekante misser begaan door dat niet te doen. Deze uitspraak kan alleen maar leiden tot polarisatie, ondermijning van rechten, en het alleen laten van barende vrouwen. Het laat daarmee niet alleen barende vrouwen, maar ook hun kinderen en hulpverleners, volledig in de steek. ■

contact

e.m.kingma@soton.ac.uk
c.c.: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling gemeld.

web

De betreffende tuchtspraak vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl

KNMG: VEROORDELING VERLOSKUNDIGEN TERECHT

BIG-geregistreerden zijn aan het tuchtrecht onderworpen. Het publiek moet er namelijk op kunnen vertrouwen dat deze beroepsbeoefenaren altijd kwalitatief verantwoorde zorg leveren en dat bij slechte beroepsuitoefening een maatregel volgt. De drie aangeklaagde verloskundigen hebben dit vertrouwen ernstig geschonden en zijn terecht veroordeeld.

Kingma doet het voorkomen alsof de tuchtrechter niets overlaat van het recht van zwangeren op thuisbevalling. De tuchtrechter toetst echter primair de kwaliteit van het handelen van de beroepsbeoefenaar. En het RTG Amsterdam had geconstateerd dat de drie aangeklaagde verloskundigen allen niet hadden gehandeld volgens de normen van de eigen beroepsgroep. Kingma suggereert dat een verloskundige moet doen wat een zwangere wenst. Maar als professional moet je de patiënt er juist soms op wijzen dat je iets niet kunt of niet mag doen en haar (en het toekomstige kind) dus tegen haar eigen wensen in moet beschermen. Bijvoorbeeld omdat de wensen

van de patiënt strijdig zijn met de professionele standaard. En soms moet een professional doorverwijzen naar een ander, in dit geval een gynaecoloog. Zie in dit verband de uitspraken van tuchtrechter en strafrechter in de zogeheten Sylvia Millegam-zaak. Tot slot verwijst Kingma naar de uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in de zaak Ternovszky. De vergelijking met deze zaak gaat mank. Bij Ternovszky ging het namelijk over het in Hongarije bestaande verbod voor beroepsbeoefenaren om te assisteren bij thuisbevallingen, een verbod dat niet altijd werd gehandhaafd. Volgens het Hof mag er voor verloskundigen en andere beroepsbeoefenaren geen (rechts-) onzekerheid bestaan over de gevolgen van het assisteren van een zwangere bij een thuisbevalling. Dat is iets anders dan het toekennen van een recht van zwangeren op onverantwoorde zorg.

Aart Hendriks

Coördinator gezondheidsrecht KNMG